

Børneteater og opsøgende teater

*Betænkning afgivet af det
kulturministerielle udvalg
for børneteater og opsøgende teater*

ex 2
21.495 b

BETÆNKNING NR. 890
KØBENHAVN 1979

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-3175-2
Stougaard Jensen/København
Ka 00-17-bet.

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E ;

	<u>Side</u>
I. Børneteater og opsøgende teater indtil 1980.	5
1. Teatrenes opståen og udvikling.	5
2. Begreberne børneteater og opsøgende teater...	6
3. Børneteater og opsøgende teater i sæsonen 1977-78.	8
4. Hvorfor børneteater og opsøgende teater.	10
II. Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed (børneteater og opsøgende teater).	13
III. Børneteater og opsøgende teater efter den 1. januar 1980.	16
1. Den overordnede struktur.	16
2. Produktionsstøtte.	17
a. Egnsteatre.	17
b. Rejsende teatre.	21
c. Andre teatre.	23
3. Central formidling og information.	24
a. Alment om Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater.	24
b. Børneteaterbrochuren.	26
c. Børneteateravisen.	27
d. Børneteaterfestival.	28
e. Udenlandske gæstespil.	29
f. Konsultative opgaver vedrørende formidling.	30
g. Samarbejdsudvalgets arbejde for de producerende teatre.	31
h. Samarbejdsudvalgets rådgivningsarbejde over for kulturministeriet, teaterrådet og andre.	32

i. Eventuelle andre opgaver (anmeldelser)...	33
j. Overslag over de udgifter, der vil være forbundet med at udvide samarbejdsudvalgets arbejde som foreslået	35
4. Lokal formidling af oplysning om børneteater og opsøgende teater	36
a. Refusion i henhold til teaterlovens § 16 d	36
b. Forestillinger på biblioteker, børneteaterklubber og forestillinger med offentligt billetsalg	37
c. Forestillinger på skoler, børneinstitutioner, institutioner under særfor sorgen	38
d. Andre forestillinger i øvrigt	38
e. Afvikling af forestillingerne	39
f. Gratis - ikke gratis teater	40
g. Valg af forestillinger	42
h. Lokal kooordinering	43
i. Informationsvirksomhed m.m.	45
5. Andre støttemuligheder end teaterloven	47

Bilac

1. Redegørelse for udvalgets nedsættelse, opgave, sammensætning og arbejde	51
2. Lov nr. 211 af 23. maj 1979 om ændring af lov om teatervirksomhed (børneteater og opsøgende teater)	55

Rapport om forskning om børneteater og opsøgende teater af Jørn Langsted, publiceres særskilt.

Rapporten: "Har børn brug for børneteater? En redegørelse for børns funktion i forhold hertil" af Agnete Diderichsen, publiceres særskilt.

I. Børneteater og opsøgende teater indtil 1. januar 1980.

1. Teatrenes opståen og udvikling.

Børneteater og opsøgende teater er inden for det sidste 10-år blevet et fremtrædende og måske endda karakteristisk element i dansk teaterliv.

Skønt disse teaterformers historie er kort, er den allerede ganske velbeskrevet og -dokumenteret.

Historien begynder i midten af 60'erne, da det endnu var Dansk Skolescene, der sammen med skolescenerne ved Odense, Ålborg og Århus Teater bar hovedansvaret for at spille teater for børn. Jytte Abildstrøms Teater begynder i 1964, Marionetteatret i Kgs. Have i 1965, Det lille Teater i 1966, Comedievognen i 1967, Paraplyteatret og Team Teatret i 1968. I december 1968 trådte Dansk Skolescene i frivillig likvidation, midt i et forsøg på at forny sin arbejdsform og sit repertoire, og i de kommende år blev hvert år oprettet adskillige nye børneteatre og opsøgende teatre. Samtidigt aftegnede den ny struktur, der skulle afløse den hidtidige centraliserede produktion og formidling gennem Dansk Skolescene, sig stadigt tydeligere. Den blev bekræftet gennem den ny teaterlov i 1970, og de forslag der blev fremsat i betænkning vedrørende børne- og ungdomsteater (Betænkning nr. 637, 1972).

Denne struktur byggede på oprettelsen af et antal børneteatre, hver med deres kunstneriske ansigt, således at man ved administrationen af støttemidlerne skulle søge at fremskaffe et udbud af alsidigt og talentfuldt børneteater i en god fremførelse for børn og unge. Hvert teater skulle være ansvarligt for formidling og afsætning af forestillingerne direkte i forhold til brugerne, men som hjælpemiddel hertil blev det overdraget til et centralt organ, det daværende Samarbejdsudvalg for Turneteatervirksomhed, at varetage en række generelle formidlende opgaver, herunder at udsende en samlet oversigt over udbuddet af forestillinger. På lokalt plan anbefaledes en organisation og koordinering af formidlingen som praktisk bistand for de forestillingsarrangerende institutioner m.v. Forestillingsproduktionen skulle som princip

finansieres ved statsmidler, medens nettoudgiften ved at vise en forestilling principielt skulle dækkes fra lokalt hold.

I 1972 blev den lokale finansiering af køb af forestillinger suppleret med en statstilskudsordning, den såkaldte "6/6-ordning", opkaldt efter ministeriets brev af 6. juni 1972, hvis hovedprincip var, at staten ydede tilskud med 25 % af købsprisen for en børne eaterforestilling, hvis kommunen ydede et tilskud på mindst andre 25 %.

Denne ordning bortfaldt ved udgangen af sæsonen 1974-75 og blev først i 1976 - efter en lovændring - afløst af en ordning, hvorefter der ydedes de enkelte kommuner en statsrefusion på 25 % af det samlede beløb, som kommunen i et år har anvendt til børneteater og opsøgende teater, uanset om der var tale om produktion eller køb af forestillinger.

Selvom støtteområdet blev udvidet, således at støtten ikke længere var begrænset til udgifter ved køb af forestillinger, var der i realiteten tale om en nedsættelse af statens bidrag til dækning af købsprisen, og nyordningen måtte med teatrenes øjne betragtes som en klar forringelse.

De senere år har dog set et stigende engagement fra kommunal side med hensyn til disse teaterformer. Også kulturministeriets bevillinger til støtte af produktion af børneteater og opsøgende teater er gennem 70'erne øget procentvis i hastigere takt end de fleste andre af ministeriets bevillingsområder, uden at dette dog har gjort det muligt at yde tilstrækkelig støtte til de teatre, som med fuld berettigelse både med hensyn til kvaliteten af og behovet for deres virksomhed har ansøgt om støtte.

2. Begreberne børneteater og opsøgende teater.

I den lovgivningsmæssige udvikling har begrebet teater for børn været underkastet skiftende definitioner. 1963-loven taler om skolescener, "hvis hovedopgave det er at virke for opførelse af teaterforestillinger for skoleungdommen" og 1970-loven om "forestillinger for børn og unge". I 1976 vælges terminologien "**børneteater** og opsøgende teater" og med udgangspunkt heri defineres disse begreber i ministeriets cirku-

lære nr. 214 af 18. oktober 1976 således:

"Ved børneteater forstås typisk teater, produceret specielt for børn under 14 år, men ministeriet har i praksis godkendt produktioner, der særligt henvender sig til gruppen 14-16 år, som børneteater.

Ved opsøgende teater forstås teater, hvor en teatergruppe opfører en forestilling i publikums eget miljø f.eks. på en skole, børneinstitution, anden institution eller på en arbejdsplads. Denne teaterform kan henvende sig både til børn, unge og voksne".

Det er disse formuleringer, der ligger til grund for behandlingen af børneteater og opsøgende teater i udvalget, og som er blevet omskrevet som udvalgets forslag til definitionen:

"Et børneteater er et teater, der særligt producerer forestillinger for børn under 16 år.

Opsøgende teater er teater, produceret for børn, unge eller voksne til forevisning på steder som skoler, biblioteker, arbejdspladser etc., hvor publikum også kommer af andre grunde end for at se teater".

Disse definitioner er optaget i bemærkningerne til det lovforslag, der blev vedtaget som lov nr. 211 af 23. maj 1979, jfr. nærmere herom i kap. III.

Den her nævnte lovgivningsmæssige udvikling har alene taget sigte på det professionelle teater. Dette følger allerede af lovbestemmelsernes placering i teaterlovens systematik. Også udvalgets arbejde har været begrænset til professionelt børneteater og opsøgende teater. Amatørteater i alle dets former, børneteater som forestillinger der opføres af børn, pædagogisk drama etc. falder uden for fremstillingen.

Det kan oplyses, at kulturministeriets arbejdsgruppe for børn og kultur planlægger en publikation om teater af børn for børn.

3. Børneteater og opsøgende teater i sæsonen 1977-78.

For sæsonen 1977-78 havde kulturministeriet gennem ansøgninger om støtte kendskab til 47 teatervirksomheder med børneteater og opsøgende teater som formål - helt eller delvist.

Deres støttebehov var i ansøgningerne opgjort til 14,3 mill. kr. Den samlede statslige bevilling udgjorde 5,9 mill. kr.

Udvalget har sammen med Danmarks Statistiks lo. kontor, sektionen for kulturstatistik, foretaget en indsamling og statistisk bearbejdelse af oplysninger om børneteater og opsøgende teater i sæsonen 1977'-78. Det bearbejdede materiale omfatter udfyldte spørgeskemaer fra 35 teatre.

Fra undersøgelsen kan fremhæves følgende resultater:

1. Antal produktioner (oplysninger fra 33 teatre om nye og fra 21 teatre om gamle produktioner)

	a. Nye prod.	b. Gamle prod.
I alt	85	45
Fordelt på primær publikumsgruppe:		
Under 6 år	15	5
6-10 år	15	16
11-13 år	13	9
14 år og derover	29	11
Uoplyst ell. blandet	13	4

2. Antal forestillinger (oplysninger fra 25 teatre om stationære og fra 31 teatre om opsøgende forestill.)

	a. Stationære	b. Opsøgende
I alt	<u>2.035</u>	4.161
Fordelt på primær publikumsgruppe:		
Under 6 år	316	878
6-10 år	243	1.015
11-13 år	278	788
14 år og derover	270	905
Blandet ell. uoplyst	928	575

3. Antal tilskuere (oplysninger fra 23 teatre om stationære opførelser og fra 27 teatre om opsøgende opførelser)

	a. Stationære	b. Opsøgende
I alt	253.963	<u>435.290</u>

Fordelt på primær publikumsgruppe:

Under 6 år	45.431	61.355
6-10 år	40.041	68.780
11-13 år	29.108	102.810
14 år og derover	26.497	128.685
Blandet ell. uoplyst	112.886 1)	73.660

1) Heraf Det lille Teater og Ungdommens Teater med tilsammen 111.907 tilskuere.

Anm. Herudover har Århus Teater og Ålborg Teater oplyst følgende tilskuertal:

I alt	<u>85.857</u>	<u>12.910</u>
-------	---------------	---------------

Fordelt på primær publikumsgruppe:

Under 6 år	-	
6-10 år	81.057	
11-13 år	550	6.700
14 år og derover	4.250	6.210

4. Fordeling på amtskommuner m.v. (oplysninger fra 31 teatre om opsøgende børneteater)

	I alt	Antal kommuner Herafmed forestillinger	Antal forestillinger	Antal opførende teatre
Københavns kommune	1	1	313	23
Frederiksberg kommune	1	1	37	15
Københavns amt	18	17	695	27
Frederiksborg amt	19	19	350	27
Roskilde amt	11	11	295	26
Vestsjællands amt	23	17	243	24
Storstrøms amt	24	17	174	22
Bornholms amt	5	5	49	9
Fyns amt	32	19	293	27
Sønderjyllands amt	23	14	149	23
Ribe amt	14	10	144	22
Vejle amt	16	15	240	18
Ringkøbing amt	18	16	231	23
Århus amt	26	23	525	26
Viborg amt	17	15	97	18
Nordjyllands amt	27	22	151	18
Hele landet	<u>275</u>	222	<u>3.986</u>	21

5. Fordeling på aftagere (oplysninger fra 31 teatre om opsøgende børneteater og fra 10 teatre om opsøgende opførelser i øvrigt)

Antal forestillinger for publikum fra/på:	Opsøgende børneteater	Opsøgende opførelser i øvrigt
a. Børnehaver	485	
b. Skoler (herunder gymnasier og fagskoler)	1.733	107
c. Ungdomsklubber	127	13
d. Forsorgsinstitutioner	19	3
e. Biblioteker	637	16
f. Teaterforeninger	290	35
g. Arbejdspladser	5	13
h. Fagforeninger	9	26
i. Oplysningsforbund	13	9
j. Højskoler (i forbindelse med kurser)	9	6
k. Andre	227	115
<u>Opførelser i alt</u>	<u>3.664</u>	<u>343</u>

4. Hvorfor børneteater og opsøgende teater?

Som det fremgår af det foregående, har disse teaterformer, børneteater og opsøgende teater, vist sig at være overordentlig livskraftige, selv under ugunstige økonomiske forhold. Der er meget stor interesse i bruger kredse, og deres virksomhed har ikke alene været accepteret, men også applauderet fra kulturministeriets og andre myndigheders side. Men den kontante opfølgning af denne interesse har været mindre end rigelig.

Udvalget må konstatere, at der er et åbenbart misforhold mellem de beskedne midler, der fra statslig og kommunal side anvendes til driftstilskud til disse teatre og til køb af deres forestillinger og de resultater, som disse teatre præsterer med hensyn til antal produktioner og forestillinger og til antal tilskuere.

Når teatrene trods ofte vanskelige arbejdsbetingelser ikke blot har overlevet, men også er trivedes og har udvik-

let sig, har det sandsynligvis sin forklaring i, at de har kunnet arbejde i brændpunktet mellem en teatermæssig og en publikumsmæssig interesse. Disse to interesser, der i 70'erne forenes så stærkt netop omkring disse teaterformer, er beskrevet således i bemærkningerne til det lovforslag om ændring af teaterloven, som blev fremsat i folketinget i februar 1979.

Publikumsinteressen:

"Børneteatrene opfylder og kunne i endnu højere grad under de rette betingelser opfylde en væsentlig social og pædagogisk funktion som et vigtigt redskab for børnenes alsidige personlighedsudvikling. Gennem børneteateret kan børn opdage, at kunst er et redskab, man kan udtrykke tanker og følelser *med*, en måde at kommunikere med andre mennesker på, og noget man kan stille sig aktivt og kritisk til. Den store efterspørgsel efter børneteaterforestillinger fra skoler og andre institutioner viser, at man i den pædagogiske verden har indset, hvor vigtigt det er, at der foreligger et alsidigt kulturtilbud til børn og dermed alternativer til fjernsynet, der indtager en helt dominerende plads, og til masselitteraturen".

Teaterinteressen:

"Det er fra disse teatre, at en stor del af fornyelsen af dansk teater i dag hidrører. De er eksempelvis danske dramatikeres største arbejdsfelt, og de er blandt de teatre, der mest konsekvent gennemfører en fornyelse af produktionsformen f.eks. gennem et tæt samarbejde mellem forfatter, instruktør, scenograf og skuespiller om den enkelte forestilling fra idé til færdig produktion. Fra denne arbejdsform hidrører også den repertoirefornyelse, der gennem de senere år kan konstateres, og som har betydet, at en del af det samlede teaterrepertoire i dag består af stykker skrevet for - undertiden sammen med - særlige aldersgrupper eller erhvervsgrupper eller stykker, der ved at behandle konkrete samfundsproblemer eller lokale problemer, opfordrer til eftertanke og debat.

Navnlig børneteatrene dækker dog et langt videre repertoire, herunder også et mere traditionelt, og det er væsent-

ligt at konstatere og at fastholde, at det samlede tilbud er righoldigt og alsidigt".

Udvalget skal, ligesom det gøres i bemærkningerne til lovforslaget, fremhæve, at der naturligvis langt ud over disse teatres kreds arbejdes eksperimenterende og fornyende.

·OOOOO—

Som nævnt i afsnit 1.1. er børneteaternes og det opsøgende teaters historie fra midten af 60'erne allerede beskrevet i en række artikler og bøger. Dette gælder i mindre grad forskningen omkring disse teaterformer. For at få et tilgængeligt overblik over forskningen har udvalget bestilt to rapporter, som udgives sammen med nærværende betænkning, nemlig Jørn Langsted: Rapport om forskning om børneteater og opsøgende teater

og

Agnete Diderichsen: Har børn brug for børneteateret.

Rapporterne står for forfatterens eget ansvar og dækker ikke nødvendigvis udvalgets synspunkter.

Udvalget kan f.eks. citere fra Jørn Langsted:

"Som man vil kunne se af den fremlagte forskning, så er der meget, der peger på udviklingen af et nært teater, der arbejder i tæt tilknytning til sine publikumsgrupper med problemer, der kendes fra publikums hverdag. Meget peger altså ud over den nøgne forestillingsform som den eneste form for teatermæssig kommunikation. Meget peger på, at hvis teateret som medium skal kunne få betydning for og bruges af andre grupper i samfundet end de kendte kulturbrugere, så må der satses på andre former for teaterudfoldelse end dem, der er mest kendt i massemedier og offentlighed i dag",

fra Agnete Diderichsen:

"Børneteateret kan ikke forandre børns virkelighed. Men det kan være med til at modvirke barndommens sociale undertirrykkelse.

Det kan være med til at gøre børn til stærke, bevidste og skabende mennesker, d.v.s. give mennesket i barnet mulighed for at komme til udtryk og realiseres og derigennem er børneteateret med til at give børn de redskaber i hænde, som er nødvendige for, at børnene selv en gang kan være med til at forandre deres verden.
Derfor har børn brug for børneteateret."

II. Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed (børneteater og opsøgende teater).

Den 2. februar 1979 fremsatte ministeren for kulturelle anliggender det såkaldte børneteaterlovforslag. Teknisk var der tale om et ændringsforslag til § 16 i den gældende teaterlov.

Lovforslagets hovedindhold, der er identisk med den den 17. maj vedtagne lov nr. 211 af 23. maj 1979 om ændring af lov om teatervirksomhed (børneteater og opsøgende teater) var følgende:

Kommuner og amtskommuner, der yder støtte til egnsteatre, der virker som børneteatre og opsøgende teatre får refunderet 50 % af udgifterne herved inden for en højeste norm.

Amtskommuner, der gennem en i samme anledning oprettet selvejende institution yder støtte til rejsende teatre, der virker som børneteatre og opsøgende teatre, får refunderet 50 % af udgifterne herved, begrænset af en højeste norm for det enkelte teater.

Ministeriet for kulturelle anliggender er fortsat bemyndiget til at yde direkte statsstøtte til produktion af børneteater og opsøgende teater.

Kommuner og amtskommuner får refunderet 50 % af deres udgifter ved køb af forestillinger af børneteater og opsøgende teater.

Lovforslagets tilblivelseshistorie er usædvanlig. Tanken med udvalgets nedsættelse var, som det fremgår af kommis-

missoriet, at udvalget skulle afgive en betænkning, som efter sædvanlig høring af de interesserede parter skulle danne grundlag for ministeriets udarbejdelse af lovforslag. Kulturministeren skønnede, at en hurtig forbedring af støtteordningen var påkrævet, og da en sådan forbedring kun kunne opnås ved en lovændring, blev det nødvendigt at forkorte proceduren for at overholde fristen for fremsættelse af lovforslag til vedtagelse i folketingsmødet 1978-79.

Kulturministeren bad derfor den 10. november 1978 udvalget om at ville koncentrere sit arbejde om at medvirke ved udarbejdelsen af lovforslag med bemærkninger i stedet for at udarbejde en betænkning.

Udvalget havde på dette tidspunkt ført en principdebat, og en række hovedsynspunkter var formuleret.

I betænkningsform kunne disse synspunkter være blevet fremlagt til debat og efterprøvning inden affattelsen af selve lovforslaget. Som udvalgets arbejde nu måtte forløbe, var man nødsaget til på forhånd at koncentrere sig om forslag, som umiddelbart måtte anses som gennemførlige, og i afvejningen heraf var udvalget i høj grad henvist til at forlade sig på de vurderinger, som blev anlagt af de kommunale, amtslige og statslige repræsentanter i udvalget.

De principielle synspunkter, som navnlig de teaterfaglige repræsentanter i udvalget gik ind for, findes i en henvendelse, som Børneteatersammenslutningen, Foreningen af små teatre i Danmark og Fællesforbundet for teater, film og tv, den 18. september 1978 rettede til udvalget med følgende krav til en støtte- og tilskudsordning for børneteater og op-søgende teater og egnsteatre:

- 1) der indføres en automatisk støtteordning til sikring af børneteater, op-søgende teater og egnsteater, således at et teater efter at have fungeret en sæson efter nærmere fastsatte normer og objektive kriterier sikres underskudsdekning på grundlag af godkendte budgetter,
- 2) ved lovens ikrafttræden må de teatre, der hidtil har modtaget offentlige tilskud indgå i den automatiske støtteordning,

- 3) til sikring af udviklingen inden for de nævnte teaterområder afsættes der hvert år et beløb på finansloven. Beløbet fastsættes som en procentdel af det samlede beregnede tilskudsbehov til den automatiske støtteordning,
- 4) statens refusion af udgifter ved køb af teaterforestillinger forhøjes til %^{x)} og udvides til også at gælde for amter, foreninger og institutioner m. fl.

Ved brev af 19. september 1978 havde Danske Dramatikeres Forbund tiltrådt henvendelsen.

Intet af disse krav skønnedes i deres helhed at kunne opfyldes gennem det påtænkte lovforslag. Med hensyn til pkt. 2 var der dog enighed i udvalget om, at det ikke kunne være hensigten med en lovgivning, der sigter mod en forbedret støtteordning, at en række teatre skal nedlægges.

Det udkast til lovforslag, som den 8. december 1978 blev forelagt udvalget og - under de omstændigheder som er beskrevet ovenfor - accepteret af dette, er med få, men principielle ændringer, identisk med det lovforslag, som kulturministeren den 2. februar 1979 fremsatte i folketinget. Inden forslaget blev fremsat, forhandlede det af kulturministeriet med finansministeriet, indenrigsministeriet og justitsministeriet samt Amtsrådsforeningen i Danmark og Kommunernes Landsforening og undergik her følgende ændringer:

Forslaget om at fastsætte en mindstenorm for egnsteatre med refusion af kommunale udgifter udgik.

Forslaget om en pligt for amtskommunerne til at yde tilskud til det rejsende teater blev afløst af en frivillig ordning.

Udvalget havde udarbejdet to modeller for sammensætningen af styrelsen for det rejsende børneteater og opsøgende teater, en hvor styrelsen alene skulle bestå af repræsentanter for amtsrådene, og en hvor der tillige indtrådte repræsentanter for en række interesserede organisationer. Meningerne om de to modeller var delte i udvalget. Lovforslaget indeholdt den sidstnævnte model.

Navnlig ændringen til en frivillig amtskommunal støtteordning kan - i forbindelse med den almindelige økonomiske

x) Procentsats er ikke anført i henvendelsen.

afmatning - vise sig at være en afgørende svækkelse i forhold til udvalgets forventninger til virkningen af nyordningen. Udvalget havde lagt megen vægt på, at de rejsende børneteatre og opsøgende teatre gennem en amtskommunal forpligtelse til at yde støtte ikke alene ville opnå bedre økonomiske vilkår, men også - netop på grund af den stabilitet, som ville være en følge af forpligtelsen - den sikkerhed i tilskudsydelsen, som er en forudsætning for en fornuftig planlægning af virksomheden for længere perioder end den enkelte sæson.

III. Børneteater og opsøgende teater efter den 1. januar 1980.

1. Den overordnede struktur.

I afsnit 1.1. har udvalget beskrevet den historiske udvikling, der fører frem til den eksisterende hovedstruktur med hensyn til produktion og afsætning af forestillinger fra børneteatre og opsøgende teatre. Det grundlæggende princip er, at det enkelte teater selv bestemmer sit repertoire, selv er både kunstnerisk og administrativt-økonomisk ansvarlig for sin virksomhed og selv forestår formidling og afsætning af forestillingerne direkte i forhold til brugerne.

Det centrale informations- og formidlingsorgan siden 1. januar 1977 Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater og eventuelle lokale formidlingsorganer virker som hjælpemiddel for teatrene for at opnå en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af formidlingen.

Tværtimod at foreslå ændringer i denne struktur skal udvalget understrege, at den bør danne grundlaget for gennemførelsen af nyordningen under lov nr. 211 af 23. maj 1979.

Efter udvalgets opfattelse bør den gennemførte lovgivning derfor som en helhed administreres således, at der fortsat sigtes imod et alsidigt og varieret repertoire, tilvejebragt af et stort antal teatre, der hver for sig med fuld frihed for den kunstneriske ledelse i overensstemmelse med teaterlovens § 9 tilrettelægger deres repertoire, og som hver for sig varetager formidling og afsætning af deres fore-

stillinger med bistand af Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater med hensyn til fælles information og generelle formidlingsaktiviteter og af eventuelle lokale formidlingsorganer med henblik på en koordinering af aktiviteterne på lokalt plan.

Dette bør gælde for alle børneteatre og opsøgende teatre, hvad enten der er tale om teatre, der modtager kommunal og/eller amtskommunal støtte efter lovens § 16 (egnsteatre, der virker som børneteater og opsøgende teater), amtskommunal støtte efter § 16 a (rejsende teatre, der modtager støtte gennem institutionen Det rejsende Børneteater og Opsøgende Teater) eller statsstøtte efter § 16 c (andre børneteatre og opsøgende teatre).

2. Produktionsstøtte,

a. Egnsteatre.

Udvalgets kommissorium nævner intet om "egnsteatre". Men ifølge kommissoriet skal udvalget blandt andet "fremsætte forslag om en ordning, der økonomisk, geografisk og på anden måde kan bidrage til at sikre udbud og afsætning af forestillinger, der inden for et samlet alsidigt repertoire kan dække behovet for disse teaterformer (børneteater og opsøgende teater)". Det falder herefter klart uden for udvalgets kommissorium at fremkomme med forslag om forbedring af forholdene for andre teatre end børneteatre og opsøgende teatre, som for eksempel gruppeteatre, der væsentligst virker som stationære voksenteatre.

Dette må erindres i det følgende ved udvalgets behandling af begrebet "egnsteater".

Hvis man i dag og i 1980'erne vil dække behovet for børneteatre og opsøgende teatre, kommer man ikke uden om, at dette må ske såvel ved hjælp af lokale teatre som ved hjælp af rejsende teatre.

Et egnsteater er tidligere blevet beskrevet som et teater, "der arbejder bevidst på at skabe et tilhørsforhold til den lokale befolkning bl.a. ved at sætte forestillinger op, der kan have speciel interesse det pågældende sted, og ved

teaterpædagogisk virksomhed på skoler og institutioner, eller hvor det iøvrigt ønskes".

Som eksempel på egnsteater kan nævnes teatre som Svalegangen i Århus, Møllen i Haderslev, Team Teatret i Herning, Rimfaxe i Roskilde og Banden i Odense.

Udvalget har selv defineret egnsteater, som "teater der arbejder i, udgår fra og i væsentlig grad beskæftiger sig med en bestemt egn".

Hvis man virkelig ønsker, at teater, der spilles af voksne for børn og unge og opsøgende teater for børn og voksne, skal trænge ud til alle egne af landet, må man varmt gå ind for, at skoler, biblioteker, børneinstitutioner m.v. ikke blot lejlighedsvis får besøg af opsøgende grupper, men at der i selve lokalsamfundet etableres en teatergruppe, som kan sætte sig ind i, hvad der rører sig i befolkningen, hvad der optager mennesker i deres hverdag, og som formår at give kunstneriske udtryk for disse indtryk. Det er af afgørende betydning, at befolkningen accepterer teatret som egnens teater eller i hvert fald ikke modsætter sig teatrets virksomhed. Heri ligger ikke, at borgerne altid skal være enige i teatrets linie eller i den holdning, der ligger til grund for teatrets forestillingsvirksomhed. Men hvis teatrets forestillinger er uvedkommende og uden enhver interesse i den stedlige sammenhæng, kan man ikke tale om et egentligt "egnsteater", Hermed være dog ikke sagt, at et egnsteater aldrig kan sætte en klassisk eller moderne teaterforestilling uden lokal tilknytning på repertoire.

Teatrene vil kunne deltage i kulturformidling på mangfoldige måder, ofte i samarbejde med eksisterende kulturformidlingsinstitutioner som skoler, biblioteker, teaterforeninger, amatørteatre, børneinstitutioner m.v.

Udvalget har ikke ønsket at forsøge at formulere nærmere krav med hensyn til arten og omfanget af denne virksomhed, idet disse krav bør overlades til lokal forhandling.

Afgørende for, hvor stort et område et egnsteater skal have som grundlag for sin virksomhed, vil være de forskellige stedlige forhold. Der kan være tale om en kommune, en flerhed

af kommuner eller eventuelt en eller flere kommuner og et amt.

I henhold til § 16 i teaterloven (som ændret ved lov nr. 211 af 23. maj 1979) refunderer staten 50 % af kommuners og amtskommuners udgifter ved driften af egnsteatre, der udøver virksomhed som børneteater og opsøgende teater. Bestemmelsen hviler på det synspunkt, at driften af disse teatre er en opgave, der kan og skal løses ved lokalt initiativ. Dette synspunkt fører til, at de kommuner eller amtskommuner, der påtager sig disse opgaver og altså træffer beslutning om oprettelse af et egnsteater eller anerkendelse af et eksisterende teater som egnsteater, skal godkende teatrenes budgetter og regnskaber.

I henhold til § 9 i teaterloven må der ikke uden kulturministerens tilslutning gøres nogen indskrænkning i teaterledelsens ret til frit og uafhængigt at træffe bestemmelse om repertoire, engagementer og øvrige kunstneriske spørgsmål. Denne bestemmelse gælder for alle teatre, der modtager støtte efter teaterloven og fastslår som princip, at den økonomiske styring af teatervirksomheder, der udøves gennem de offentlige myndigheders budgetgodkendelse, ikke berører teaterledelsens kunstneriske frihed.

Udvalget har ikke ønsket, at der stilles særlige krav til egnsteatrenes organisation og ledelsesstruktur.

Nogle teatre vil blive organiseret som selvejende institutioner, og mange af de teatre, der vil blive anerkendt som egnsteatre, arbejder som selvejende institutioner med en kollektiv ledelsesform og vil ønske at fortsætte dermed. Disse spørgsmål må finde deres afgørelse i en aftale mellem det enkelte teater og de tilskudsgivende kommuner og amtskommuner, og denne aftale kan for eksempel indgås for 3 år ad gangen.

Når de kollektivt ledede teatre vil ønske at fortsætte med denne ledelsesstruktur, skyldes det, at der er en nær sammenhæng imellem disse teatres organisation og deres hele virksomhed, og et krav om ændring af teatrenes kollektive ledelse kan derfor være et dybt indgreb i teatrets liv.

Udvalget kan anbefale, at kommuner og amtskommuner udviser forståelse over for de forskellige ledelsesformer, herunder kollektiv ledelse.

Det bemærkes, at der lovmæssigt intet er til hinder for at forene en kollektiv ledelse af et teaters daglige virksomhed med en bestyrelse, hvori blandt andet tilskudsgivende kommunale og amtskommunale myndigheder kan være repræsenteret.

Udvalget henstiller, at ministeriet i samarbejde med teaterrådet gennemgår og reviderer de eksisterende standardvedtægter.

De statslige bevillinger til børneteater og opsøgende teater er hidtil blevet fordelt af kulturministeren efter indstilling fra teaterrådet, jfr. teaterlovens § 33.

Teatrene har følt sig trygge ved, at fordelingen fandt sted på grundlag af en sagkyndig vurdering af det enkelte ansøgende teater. Udvalget har tillagt denne del af teaterrådets virksomhed meget stor betydning og har ønsket så langt, det er muligt, at bevare rådet som sagkyndigt indstillende organ med hensyn til beslutning om tildeling af støtte til de enkelte børne- og opsøgende teatre. Udvalget anbefaler, at kommuner og amtskommuner vil benytte sig af teaterrådets sagkundskab.

I refusionssystemet indgår en største budgetnorm, det vil sige en øvre grænse for, hvor meget staten kan komme til at udrede i refusion af udgifter til det enkelte egnsteater.

De fleste teatre har spilleindtægter af en størrelse, der stort set gør det muligt for dem at dække alle omkostninger ud over lønninger. Det fremgår af lovforslaget, at budgetters ingsnormen koncentrerer om lønomkostningerne, således at den største budgetnorm fastsættes til et bestemt antal lønmåneder, der omfatter overenskomstmæssige lønninger til samtlige teaterarbejdere ved teatervirksomheden.

I den forbindelse er det væsentligt at gøre opmærksom på, at man ved beregningen af den samlede lønsum skal medtage udgifter til løn og andre vederlag til samtlige, der er eller har været med ved forestillingens tilblivelse, både dem der er fastansat for en længere periode, og dem der modtager

et vederlag for en enkelt opgave. Man må være opmærksom på, at et teater ikke alene er skuespillere, men også teknikere, instruktører, scenografer, dramatikere og administrativt personale, der alle er nødvendige for en forestillings gennemførelse, uanset om der er en fast tilknytning til teatret.

Udvalget ønsker i denne forbindelse at fremhæve, at de nuværende lønninger til teaterarbejdere ved børneteatre og opsøgende teatre i mange tilfælde har ligget på et helt uantageligt lavt niveau. Udvalget forudsætter, at der af de kompetente faglige og kommunale organisationer indgås overenskomster, der hæver lønniveauet for dette lavtlønsområde.

De nærmere regler om blandt andet budgetteringsnormen bliver fastsat efter forhandling med de kommunale organisationer.

Det kan oplyses, at udvalget tog sit udgangspunkt i en største budgetnorm på 200 lønmåneders pr. år.

Selv om loven ikke indeholder en mindste budgetnorm for egnsteatre, er det udvalgets opfattelse, at der i praksis bør være mindstegrænse for, hvad der kan betegnes som et egnsteater. Det hindrer dog ikke, at man som led i en i forvejen besluttet udbygningsplan kan begynde med relativt få teaterarbejdere i et egnsteater.

Udvalget anbefaler, at der etableres mange egnsteatre i de kommende år. Reglerne i lov nr. 211 af 23. maj 1979 om ændring af lov om teatervirksomhed (børneteater og opsøgende teater) bør animere kommuner og amtskommuner til at oprette og understøtte egnsteatre i lovens forstand, herunder de eksisterende teatergrupper, der i de senere år har kæmpet med store økonomiske vanskeligheder.

b. Rejsende teatre.

Behovet for børneteater og opsøgende teater i landets enkelte egne bør imidlertid ikke alene dækkes af egnsteatre. Dette ville virke indsnaevrende på udbuddet af forestillinger inden for hver lokalitet og således modarbejde den alsidighed i udbuddet over for brugerne, som må være forudsætning for enhver teaterstøtteordning.

Selv om det må forudsættes, at egnsteatre - ud over deres virksomhed inden for kommunens eller amtskommunens grænser - kan udøve en vis turnerende virksomhed, må der ved siden heraf sikres et udbud af rejsende forestillinger, der principielt dækker hele landet.

Ifølge § 16 a i lov nr. 211 af 23. maj 1979 refunderer staten 50 % af amtskommunernes udgifter til støtte af rejsende teatre, der udøver virksomhed som børneteater og opsøgende teater.

Støtten ydes gennem en selvejende institution, hvis vedtægter skal godkendes af Amdsrådsforeningen i Danmark og ministeren for kulturelle anliggender.

Institutionen ledes af en styrelse, der skal bestå af højst 24 medlemmer, hvoraf over halvdelen skal repræsentere amtskommunerne og de øvrige forskellige interesseorganisationer.

På grundlag af ansøgninger fra de enkelte teatre og efter forud indhentet erklæring fra teaterrådet træffer styrelsen bestemmelse om fordelingen af den bevilling, der er til rådighed.

Ordningen er frivillig for amtskommunerne, men udvalget anbefaler, at alle amtskommuner slutter sig til ordningen, helst fra ordningens ikrafttræden. Kun derved kan der tilvejebringes et økonomisk grundlag, der er en nødvendig forudsætning for alsidighed i repertoireudbudet.

—oooOooo—

Gennem kommunale og amtskommunale støtteordninger forbundet med statsrefusion håber udvalget, at der - i hvert fald over en årrække - vil kunne sikres et antal børneteatre og opsøgende teatre, der som egnsteatre og landsdækkende rejsende teatre i betydeligt omfang vil kunne dække behovet for forestillinger af denne karakter. Det er naturligvis ikke muligt at opgøre behovet på langt sigt, men som forsigtig vejledning kan tjene, at udvalget har beregnet, at blot det at tilbyde hvert barn mulighed for to teateroplevelser årligt vil kræve et årligt udbud på omkring 20.000 forestil-

linger over for de 6.-7.000 forestillinger, der blev givet i 1977-78.

c, Andre børneteatre og opsøgende teatre.

Det må forventes, at der vil medgå en vis tid til at etablere de kommunale og amtskommunale støtteordninger. Det må derfor sikres, at der bevares en bestand af teatre, der efterhånden kan glide ind i disse støtteordninger, ligesom det også i overgangstiden må sikres, at der opretholdes det størst mulige udbud af forestillinger.

Hertil kommer, at det efter udvalgets opfattelse er nødvendigt, at staten fortsat har mulighed for at påtage sig et medansvar for udviklingen af børneteater og opsøgende teater og dermed også for, at der bliver plads til fornyelser og eksperimenter inden for disse teaterformer.

Udvalget har derfor lagt den største vægt på, at der i teaterloven bevares en bestemmelse, der svarer til § 16, stk. 1, i teaterloven som affattet ved lov nr. 308 af 10. juni 1976, hvorefter der kan ydes statsstøtte til produktion af børneteater og opsøgende teater samt til teaterpædagogisk virksomhed.

Udvalget ønsker at understrege, at denne støttemulighed bør bestå, selvom vedkommende teater har opnået kommunal eller amtskommunal støtte, navnlig hvis denne støtte endnu kun er af et begrænset omfang. Man anmoder kulturministeriet om at drage omsorg for, at der til stadighed er tilstrækkelige bevillinger til rådighed til disse teatre.

Ved månedsskiftet oktober-november 1979, hvor udvalget afsluttede sit arbejde, henstår det endnu som usikkert, hvilke virkninger lovens gennemførelse vil få for teatrene, d.v.s. i hvor høj grad teatrenes, udvalgets, kulturministeriets - og tør det antages folketingets - forventninger vil vise sig at blive indfriet.

Udvalget skal henstille til kulturministeriet nøje at følge situationen omkring den kommunale og amtskommunale indsats på området.

3. Central formidling og information.

a. ALMENT OM SAMARBEJDSUDVALGET FOR BØRNETEATER OG OPSØGENDE TEATER M.V.

Som det er nævnt ovenfor under III.1. foregår den overordnede information om børneteater og opsøgende teater gennem Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater, der består af en repræsentant for Børneteatersammenslutningen, en repræsentant for Foreningen af Små Teatre og en repræsentant for Danmarks Teaterforeninger og med et sekretariat, bestående af en sekretariatsleder og to assistenter, i alt svarende til 1 3/4 heldagsansat.

Samarbejdsudvalget finansieres af kulturministeriet og har for 1979 en bevilling på 500.000 kr.

Informations- og formidlingsopgaver blev allerede efter opfordring fra det udvalg, der i 1972 afgav betænkning om børne- og ungdomsteater (betænkning nr. 637) overdraget til det daværende Samarbejdsudvalg for Turneteatervirksomhed, nedsat med hjemmel i den dagældende teaterlovs § 15.

Ved teaterlovsændringen i 1976 (lov nr. 308 af 10. juni 1976) ophævedes Samarbejdsudvalget for Turneteatervirksomhed og de formidlingsopgaver, som udvalget havde haft i forbindelse med børne- og ungdomsteater, blev overgivet til det med hjemmel i teaterlovens § 16, stk. 3, nedsatte udvalg for børneteater og opsøgende teater m.v. Bestemmelsen trådte i kraft den 1. januar 1977.

Vedtægterne for Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater m.v. er godkendt af kulturministeriet den 15. november 1977, og opgaverne er ifølge vedtægterne dels sådanne, som man havde overtaget fra det tidligere Samarbejdsudvalg for Turneteatervirksomhed, vedrørende børne- og ungdomsteatret, dels opgaver, som man i praksis havde påtaget sig på det kontor, som man delte med Danmarks Teaterforeninger og Teaterrådet i Frederiksborggade 20 i København.

Ifølge de af kulturministeriet godkendte vedtægter er opgaverne for Samarbejdsudvalget herefter følgende:

- a. Udvalget udgiver hvert år en samlet oversigt over teatertilbud vedrørende børneteater, opfølgende teater m.v.
- b. Udvalget udgiver Børneteateravisen.
- c. I samråd med de eksisterende organisationer (Fællesforbundet for film, teater og TV, Børneteater-sammenslutningen, Foreningen af Små Teatre, Danmarks Teaterforeninger etc.) medvirker udvalget - også gennem sine øvrige arbejdsopgaver - til skabelsen af økonomiske og organisatoriske normer for arbejdet med børneteater, opfølgende teater m.v.
- d. Udvalget varetager konsultative opgaver i forbindelse med den lokale formidling af børneteater, opfølgende teater m.v.
- e. Udvalget varetager konsultative opgaver i forbindelse med stationære og rejsende teatres virksomhed samt egnsteatre.
- f. Udvalget kan påtage sig rådgivende funktioner i forholdet til ministeriet for kulturelle anliggender, teaterrådet og andre offentlige instanser i sager vedrørende børneteater, opfølgende teater m.v.
- g. Udvalget arbejder på anden måde på udbredelsen af kendskabet til teatret gennem afholdelsen af festivals, konferencer, kurser, seminarer m.v.
- h. I samråd med ministeriet for kulturelle anliggender forestår udvalget oprettelsen og administrationen af en samling af/for teaterteknisk specialudstyr samt andet teknisk udstyr, der kan anvendes i forbindelse med såvel produktion som distribution.
- i. Udvalget udarbejder løbende statistisk materiale vedrørende produktion og distribution.
- j. Udvalget har til opgave at bidrage til større kendskab til teatret og forskellige teaterformer gennem arrangement og administration af udenlandske gæstespil her i landet samt ved udsendelsen af danske teatre til udlandet. Udvalget kan i den forbindelse deltage aktivt i planlægningen og gennemførel-

sen af fællesarrangementer hen over landegrænserne".

Nedenfor vil de enkelte opgaver blive omtalt, uden at systematikken fra vedtægterne dog vil blive fulgt.

b. BØRNETEATERBROCHUREN.

Børneteaterbrochuren er udsendt siden sæsonen 1971-72. I årenes løb er kataloget vokset, og for sæsonen 1979-80 er det en bog på 136 sider med tilbud om 200 forskellige forestillinger fra 63 teatre.

Brochuren udsendes gratis til skoler, institutioner, højskoler, biblioteker, teaterforeninger, sociale og kulturelle udvalg samt til enkelte interesserede og er for 1979-80 trykt i 14.000 eksemplarer.

Børneteaterbrochuren indeholder oplysninger om de enkelte teaterstykker, baseret på teatrenes egne oplysninger om forestillingerne. Oplysningerne er forsøgt givet i en ensartet form, således at der fortælles dels om det enkelte teater og dels om de enkelte forestillinger med oplysninger om indhold, aldersgruppe man henvender sig til, tekniske krav til spillested, max. tilskuertal, spillested, turneperiode og pris.

Udvalget har drøftet, om brochuren i sin udformning dækkede de krav, der med rimelighed kunne stilles til en sådan form for information. Man var enige om, at oplysningerne om teatrene og deres aktiviteter skal være så fyldestgørende som muligt.

Et problem er det i denne henseende, at producenterne skal afgive oplysninger om forestillinger på et tidspunkt, hvor de ofte kun har en idé om, hvad de vil spille, men på grund af økonomisk usikkerhed ikke har en viden om, hvorvidt netop dette projekt kan gennemføres. Ønsket om at være aktuelle kan også medføre, at en påtænkt forestilling ændres til en anden, der skønnes at have større aktualitetsværdi.

Man foreslår derfor, at børneteaterbrochuren udgives to gange årligt i stedet for en, således at de deri værende oplysninger om forestillingerne kan være mere konkrete,

og de senest besluttede forestillinger kan være med. Brochuren foreslås udgivet i foråret og i efteråret med henblik på planlægning af en efterårssæson og en forårssæson.

Man foreslår ligeledes, at brochuren udvides, således at der i hver brochure kan medtages flere informationer om de enkelte forestillinger.

Denne udvidelse af børneteaterbrochuren, både hvad angår udsendeshyppighed og sidetal vil medføre forøgede udgifter, som man foreslår bevilget. Budgetforslag for Samarbejdsudvalget er medtaget på side 35.

BØRNTEATERAVISEN.

Børneteateravisen udsendes til de samme, som modtager brochuren.

Børneteateravisen udkom første gang i august 1972.

I børneteateravisen er der dels artikler om børneteater skrevet af mennesker med vidt forskellig baggrund, både teoretisk og praktisk, både producenter og brugere, og dels er der meddelelser fra de enkelte teatre om nye forestillinger, om ændringer i allerede givne oplysninger om gamle forestillinger, om ændringer inden for teatergrupperne og om helt nye teatre. Der har været særlige temanumre, der har forsøgt at belyse bestemte emner fra alle tænkelige vinkler.

Børneteateravisens form og indhold har været debatteret i alle de år, den har eksisteret.

Udvalget har også drøftet dette og er enig om, at børneteateravisen fortsat bør udkomme, og at man bør tilstræbe større variation inden for artiklerne, bl.a. ved at skabe økonomiske muligheder for at yde betaling for disse, således at ikke alene redaktionen står for artiklerne, men at flere udenforstående kan opfordres til at skrive.

Man bør ligeledes tilstræbe, at der er stof fra såvel producenter som forbrugerne, idet avisen bør være et forbindelsesled både mellem producenter indbyrdes og brugere indbyrdes og mellem producenter og brugere, idet et godt

samarbejde forudsætter kendskab til hinandens arbejdsvilkår og de problemer, man arbejder med.

BØRNETEATERFESTIVAL.

Den første børneteaterfestival blev afholdt i 1971 i Herning. I de følgende år er der afholdt festivaler i Nykøbing F, Skårup ved Svendborg, Mors-Thy, Tønder-Skærbæk-Ribe, København, Holstebro, Odense og Silkeborg.

Formålet med afholdelse af disse festivaler er at udvide kendskabet til børneteater, dels hos børnene, dels hos køberne (pædagoger, bibliotekarer m.fl.) og dels hos politikerne.

I de første år strakte festivalen sig over en week-end, hvor der blev spillet børneteater fra lørdag morgen til søndag aften både for børn og voksne. I de seneste år er festivalen udvidet, således at der i en uge spilles forestillinger i kommunens skoler og institutioner, men alene lukkede forestillinger, hvorefter den "åbne" festival følger i week-end'en. Herved tilgodeses ønsket om, at der spilles i børnenes sædvanlige miljø, og ønsket om, at så mange som muligt får lejlighed til at se så mange forestillinger som muligt. Det har været en anke, at festivalerne havde karakter af salgsmesser, men man har erkendt, at det var nødvendigt, og også et voksent køberpublikum inden for kort tid og et lille geografisk område havde mulighed for at stifte bekendtskab med både så mange forestillinger som muligt, men navnlig så mange forskellige teatergrupper som muligt. Ved at dele festivalen op som i de seneste år tilgodeser man begge ønsker.

På den seneste børneteaterfestival i Silkeborg i foråret 1979 deltog 40 børneteatre med i alt 170 opførelser fordelt på 53 forestillinger. Forestillingerne blev i ugens løb overværet af i alt ca. 15.000 mennesker.

Børneteaterfestivalerne har været finansieret af de kommuner, hvor den enkelte festival har været afholdt, eventuelt i fællesskab med amtskommunen, ligesom kulturministeriet har ydet tilskud, normalt med ca. halvdelen

af de direkte udgifter. Teatrene har spillet gratis, alene med dækning af opholdsomkostningerne.

Udvalget har drøftet børneteaterfestivalerne og kan anbefale, at man fortsætter med denne form for aktivitet.

I de områder, hvor man har afholdt festivaler, har det betydet en stor aktivitetsstigning for børneteateret, og i nogle områder har det medført, at en gruppe er blevet knyttet til kommunen som egnsteater. Da udgifterne ved afholdelse af festival for en kommune, for den alt overvejende dels vedkommende vil kunne refunderes med 50 % i henhold til teaterlovens § 16 d, både for så vidt angår den del, der foregår i løbet af ugen, og den del der foregår i week-end'en, opfordrer man kommunerne til at gå aktivt ind i denne form for støtte til børneteateret og det opsøgende teater.

Man er opmærksom på den fare, der ligger i, at forestillingerne under week-end arrangementet spilles under forhold, der ligger langt fra det sædvanlige og optimale. Men man erkender, at det for mange arrangører er den eneste form, hvorunder man kan stifte bekendtskab med teatrene og deres forestillinger, idet man ikke har mulighed for til hverdag at rejse rundt til de skoler m.v., hvor opførelserne ellers finder sted. Og det er en af de få muligheder, bortset fra opførelser på de lokale biblioteker, hvor forældre og børn ~~har~~ mulighed for at overvære forestillinger sammen.

UDENLANDSKE GÆSTESPIL.

Udviklingen inden for børneteater har medført, at der gennem de senere år fra udlandet løbende er kommet tilbud til Samarbejdsudvalget fra teatergrupper, der ønsker at gæstespile i Danmark. Kontakten til de udenlandske grupper er kommet i stand gennem personlige kontakter, som Samarbejdsudvalget har været i stand til at skabe gennem enkelte rejser. Man arbejder ligeledes i Samarbejdsudvalget på at skabe kontakter til de internationale organisationer, der arbejder omkring børneteatre og gruppeteatre.

Udvalget finder det nyttigt og inspirerende, at der arrangeres gæstespil fra andre lande, og man foreslår, at der stilles yderligere midler til rådighed på Samarbejdsudvalgets budget til dette formål.

Under den fælles nordiske kulturaftale er der fra og med 1973 permanent etableret en gæstespilskomité, der fordele støtten til gæstespil imellem de nordiske lande.

Ansøgninger om støtte indsendes til sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde i København.

Man gør endvidere opmærksom på, at man i kulturministeriet kan søge om støtte til udveksling af danske teaterforestillinger med andre lande, som Danmark har kulturaftaler med. Det drejer sig om: Albanien, Belgien, Bulgarien, Den tyske demokratiske republik, Egypten, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Grækenland, Holland, Israel, Italien, Jugoslavien, Polen, Rumænien, Sovjetunionen, Spanien, Storbritannien, Tjekkoslaviet og Ungarn.

Med henblik på den bedst mulige udnyttelse af ressourcer foreslår man, at arbejdet med at arrangere gæstespil i så høj grad som muligt foregår i samarbejde med andre, der arbejder med lignende gæstespil, eksempelvis Husets Teater i København, Søllerød Scenen, Hvidovre Medborgerhus. Teatervidenskabeligt Institut i København og TTS (Theatre Traffic of Scandinavia) i Herning. Man kunne forestille sig, at opgaven blev delt, således at knyttede kontakter gennem Samarbejdsudvalget blev udnyttet til praktisk gennemførelse gennem andre.

KONSULTATIVE OPGAVER VEDRØRENDE FORMIDLING.

Teaterlovsændringen med virkning fra 1. oktober 1976, der gav mulighed for 25 % refusion af kommunernes udgifter til børneteater og opsøgende teater, har betydet et voldsomt skub i omsætningen af børneteater og opsøgende teater. Interessen er vokset lokalt og i takt med dette behovet for og ønsket om vejledning. Dels har man ønsket oplysning om enkelte teatre, dels om fremgangsmåden ved opbygning af den lokale formidling samt hjælp til løsning af praktiske vanskeligheder herved.

Samarbejdsudvalget har haft et voksende arbejde i forbindelse hermed, men sideløbende har man arbejdet på yderligere at styrke interessen for disse teaterformer ved at afholde brugerkonferencer samt deltagelse i møder med amtskommuner og kommuner. Man har derudover planlagt et program, der skulle give mulighed for at besøge lærerhøjskoler, seminarier og andre uddannelseinstitutioner for at fortælle om børneteateret og dets muligheder.

Nærværende udvalg finder, i forbindelse med gennemførelse af teaterlovsændringen af 23. maj 1979, at man ud over en vejledning, som teaterrådet giver kommuner og amtskommuner ved oprettelse af egnsteatre, også har brug for Samarbejdsudvalgets viden om formidlingen og om de enkelte grupper samt praktiske problemer, og man opfordrer derfor Samarbejdsudvalget til fortsat at prioritere alle former for konsultative opgaver vedrørende formidling højt.

g. SAMARBEJDSUDVALGETS ARBEJDE FOR DE PRODUCERENDE TEATRE.

Samtidig med, at antallet af børneteatre og opsøgende teatre er vokset (der er nu 63 teatre optaget i børneteaterbrochuren), er også behovet for koordinering vokset. Selv om de enkelte teatre over for publikum skal stå med eget ansigt, er der behov for ensartede retningslinier i forbindelse med køb, kontraktsudformning, krav ved opførelse, prispolitik m.m. Samarbejdsudvalget har i fællesskab med Børneteatersammenslutningen, der også har til huse i Frederiksborggade 20 i København, udarbejdet sådanne fælles retningslinier.

Derudover stiller Samarbejdsudvalget adressograf, fotokopieringsmaskine, duplikator m.v. til rådighed for de enkelte teatergrupper, der ikke selv har mulighed for at anskaffe sådanne hjælpemidler.

Man har i Samarbejdsudvalget ønsket at udvide denne servicevirksomhed til også at kunne stille teknisk udstyr til rådighed, herunder navnlig optagerdele til videoudstyr og til lydudstyr. Baggrunden herfor er, at det udstyr, der er særlig udgiftskrævende for de enkelte teatre at anskaf-

fe, og som ikke skal anvendes løbende, derfor godt kan anvendes af flere. Hvis optagelsen er sket med optimalt udstyr, kan afspilningen derimod uden større ulempe foretages med udstyr, som de enkelte teatre inden for deres budget har mulighed for at anskaffe.

Dette ønske fra Samarbejdsudvalget ligger inden for det i vedtægterne udtrykte om "i samråd med ministeriet for kulturelle anliggender forestår udvalget oprettelsen og administration af en samling af/for teaterteknisk specialudstyr samt andet udstyr, der kan anvendes i forbindelse med såvel produktion som distribution".

Børneteaterudvalget finder, at det ville være en rimelig økonomisk disposition at lade Samarbejdsudvalget stå som ejer af et vist teaterteknisk udstyr, anskaffet for ministeriets lånemidler. En sådan ordning kunne sikre effektiv udnyttelse af en del teknisk udstyr, som ellers kunne blive forældet, inden det ved brug i et enkelt teater var slidt op. Ordningen er svarende til den ordning, hvorefter Det rejsende Landsteater anskaffer teknisk udstyr til brug for de deltagende teatre og bør samordnes med denne. De enkelte teatre skulle imidlertid stadig have mulighed for at få lån til den form for udstyr, som stadig bedst placeres hos et enkelt teater.

SAMARBEJDSUDVALGETS RÅDGIVNING SARBEJDE OVER FOR KULTURMINISTERIET, TEATERRÅD OG ANDRE.

Ovenfor er nævnt Samarbejdsudvalgets rådgivning i forbindelse med det lokale formidlingsarbejde i kommuner og amtskommuner.

Derudover har ministeriet, både fra det tidligere Samarbejdsudvalg for Turneteatervirksomhed og fra det nuværende Samarbejdsudvalg, modtaget værdifuld hjælp i forbindelse med mange spørgsmål omkring børneteater og opsøgende teater, og i forbindelse med forberedelse af lovforslag og udarbejdelse af supplerende bekendtgørelse m.v.

Et væsentligt grundlag for, at denne hjælp har kunnet ydes, har været det omfattende statistiske materiale, som

udvalget efterhånden har udarbejdet og stadig udbygger.

Af hensyn til fortsat at kunne få det bedst mulige overblik over spektret af børneteatre og opsøgende teatre opfordrer nærværende udvalg Samarbejdsudvalget til at fortsætte indsamlingen af statistiske oplysninger, gerne i samarbejde med Danmarks Statistik.

Den almindelige rådgivningsvirksomhed over for kommuner og amtskommuner bør i vidt omfang foregå i samarbejde med teaterrådet.

Derudover har teaterrådet hørt Samarbejdsudvalget i forbindelse med indstillingen om fordeling af midler til de enkelte teatre. Samarbejdsudvalget har i disse tilfælde indtaget det standpunkt, at man til trods for sin viden om de enkelte teatre, ikke vil udtale sig prioriterende om disse, idet man føler sig ansvarlig over for samtlige teatre. Denne indstilling medfører, at man heller ikke over for forbrugere eller amtskommuner og kommuner vil kunne anbefale det ene teater frem for det andet, men alene vil kunne give objektive oplysninger.

EVENTUELLE ANDRE OPGAVER (ANMELDELSER).

Børneteater anmeldes ikke i pressen i nær samme omfang som teater for voksne. Det synes tilfældigt, hvilke forestillinger der anmeldes, og anmelderen synes som oftest at være en person, der normalt anmelder forestillinger for voksne og anmelder ud fra samme kriterier, som anlægges der.

Man må være opmærksom på, at en anmeldelse bør skrives ud jfra flere kriterier, herunder kunstneriske, pædagogiske og relevans i forhold til målgruppe.

Inden for børnelitteraturen skrives anmeldelser efterhånden af specialister inden for området, børnebibliotekarer, skolebibliotekarer eller andre pædagoger. Udvalget kunne ønske, at man også inden for teatermediet ville være opmærksom på, at anmeldelser burde foretages af specialister på børneteaterområdet. Dette var et område, som man kunne anbefale brugernes fagblade at tage op.

Det er i virkeligheden ved børneteater endnu mere væsentligt, at den, der disponerer, ved, hvad det er han/hun køber, da det i dette tilfælde ikke er den direkte forbruger selv, der bestemmer, hvad der skal spilles. Der disponeres for andre, og grundlaget bør derfor være så godt som muligt.

Man har derfor overvejet at foreslå indførelsen af en form for lektøruddtalelser, svarende til dem der kendes inden for biblioteksområdet, hvor der fra bibliotekscentralen udgives korte udtalelser over alle bøger, som bibliotekerne kan anskaffe, omhandlende indhold og kritik.

En omtale af en forestilling kan se forskellig ud, alt efter om det drejer sig om en omtale fra en bibliotekar af en forestilling opført på biblioteket, eller om en omtale af den samme forestilling på en skole foretaget af en lærer.

Et problem ved lektøruddtalelserne vil også være, at udtalelserne rent praktisk først vil kunne foreligge, når en sæson er godt i gang, d.v.s. på et tidspunkt, hvor de fleste institutioner har besluttet, hvilke forestillinger de vil købe, og hvor mange forestillinger vil være udsolgt.

Omkostningerne ved indførelse af en sådan ordning vil være store, og det var den overvejende opfattelse i udvalget, at man alt i alt ikke burde anbefale en lektørordning.

BUDGET FOR SAMARBEJDSUDVALGET.

	NUVÆRENDE BUDGET 1979	FREMTIDIGT ØNSKEBUDGET
Lønninger (sekretariat)	202.000 kr.	300.000 kr.
Diæter og tjenesterejser	30.000 kr.	90.000 kr.
Vederlag til udvalgets medlemmer	0 kr.	45.000 kr.
Børneteateravisen		
a) Redaktionshonorarer	24.000 kr.	30.000 kr.,
b) Honorarer for artikler, fotos m.v.	6.000 kr.	12.000 kr.
c) Trykning	65.000 kr.	70.000 kr.
d) Distribution	40.000 kr.	45.000 kr.
Repertoirebrochure		
1 gang årlig	60.000 kr.	
2 gange årlig		110.000 kr.,
Administration	73.000 kr.	170.000 kr.
Kurser og seminarer	0 kr.	30.000 kr.
Udlandsaktiviteter		
(gæstespil, research og studierejser)	0 kr.	40.000 kr.
Teknisk bank (drift)	0 kr.	50.000 kr.
I ALT	500.000 kr.	992.500 kr.
Teknisk bank (anskaffelser)		150.000 kr.

4. Lokal formidling af og oplysning om børneteater og opsøgende teater.

a. REFUSION I HENHOLD TIL TEATERLOVENS § 16 d.

I henhold til den ændrede teaterlovs § 16 vil nogle kommuner godkende bestående teatre eller oprette nye. Disse kommuner vil have behov for at supplere tilbuddet af teater med andre udefra kommende for at få en tilstrækkelig bredde i udbuddet.

Selv om flere kommuner kan gå sammen i godkendelse af eller oprettelsen af et egnsteater, må det forventes, at der fortsat er kommuner, der vil være henvist til udelukkende at købe forestillinger af andre egnsteatre eller turnerende teatre, der støttes med hjemmel i teaterlovens § 16 a eller § 16 c.

I disse tilfælde bør der også sættes en kommunal bevilling af til børneteater. For 1978 har 140 kommuner anmeldt udgifter til børneteater og opsøgende teater til refusion hos staten med hjemmel i den på det tidspunkt gældende teaterlovs § 16, stk. 2. Med en forøgelse af statsrefusionen fra 25 % til 50 % må det forventes, at endnu flere kommuner vil sætte et beløb af til formålet, ligesom amtskommuner forventes at ville gå ind i en støtte af denne form for teater.

Kommunerne har hidtil opnået statsrefusion i henhold til teaterloven via forskellige konti på kommunernes konteringsplan, for eksempel skole-, biblioteks-, børneinstitutions- og andre konti. Denne fremgangsmåde kan fortsat anvendes. Man behøver således ikke at samle alle refusionsberettigede udgifter på een konto. Kun må det erindres, at der ikke kan opnås statsrefusion af udgifter, hvoraf der ydes refusion via anden lovgivning, idet dog ydelse af bloktilskud ikke har nogen indflydelse på statsrefusionen i henhold til teaterloven.

Kommuner/amtskommuner kan herefter vælge at sætte særlige beløb af til børneteater og opsøgende teater eller lade de enkelte institutioner selv prioritere, hvordan de

vil anvende givne rådighedsbeløb. Udvalget opfordrer kommunerne til at være opmærksomme på den betydning, teatret har, navnlig for børn og unge, ved fastsættelse af bevilningernes størrelse. Det vil være de faktisk anvendte beløb til formålet, der er refusionsberettigede, uanset de budgetterede.

FORESTILLINGER PÅ BIBLIOTEKER, I BØRNETEATERKLUBBER OG FORESTILLINGER MED OFFENTLIGT BILLETSALG.

Disse forestillinger er åbne for alle, børn og voksne, uanset tilknytning til skole, institution eller lignende. Det enkelte barn (forældre) træffer som regel selv bestemmelse om, hvorvidt det ønsker at se den pågældende forestilling. Men det forekommer også, at en skole eller institution vælger en forestilling og sender en klasse eller gruppe i teatret. Man skal i alle tilfælde være opmærksom på teatrets egne oplysninger om aldersgrupper, som forestillingen henvender sig til.

Aktiviteter på bibliotekerne skal i henhold til biblioteksloven være gratis, og dette gælder også børneteater.

Forestillingerne, som købes af biblioteket, annonceres i lokalpressen, og der skal ofte hentes billetter på forhånd, således at teatrets eventuelle ønske om max. publikumstal kan overholdes. Der er flest forestillinger for børn under skolealderen, idet der her af bibliotekerne skønnes at være det største udækkede behov. Forældre har her mulighed for at overvære forestillinger sammen med deres børn, og det vil ofte være den eneste mulighed, som børn, der ikke er i børnehave, har for at se teater, herunder også børn, der passes under en kommunal dagplejeordning.

I nogle kommuner er der børneteaterklubber. Ofte er det den lokale teaterforening, der står som initiativtager, og børneteaterklubber kan have en større eller mindre tilknytning til teaterforeningen. Det kan også være andre organisationer, som står som stifter af en sådan klub. I alle tilfælde står medlemskab åben for børn, idet der anven-

des forskellige former for abonnemeter, nogle med støtte gennem den landsdækkende teaterabonnementsordning. Når teater arrangeres under denne form, betales der som regel en større eller mindre pris af barnet, alt efter den lokale indstilling til gratis eller ikke gratis teater for børn og dermed efter ydede kommunale tilskud. Også her kan forældre deltage sammen med deres børn.

Nogle forestillinger arrangeres af teatret selv som helt offentlige med frit billetsalg. Det gælder naturligvis i størst grad stationære børneteatre i de enkelte byer, der efter en annoncering i pressen sælger billetter. Men det gælder også enkelte større turnerende børneteatre, der dels gennem annoncering og dels gennem tillidsmænd på skolerne sælger billetter til børn og deres forældre.

c. FORESTILLINGER I SKOLER, BØRNEINSTITUTIONER, INSTITUTIONER UNDER SÆRFORSORGEN OG ANDRE OPSØGENDE FORESTILLINGER.

I disse tilfælde er det normalt kun personer med tilknytning til den pågældende institution, der har mulighed for at overvære forestillingen, og normalt overlades det heller ikke til den enkelte at vælge, om man vil deltage, idet teater her indgår som et led i det pædagogiske arbejde.

Forestillingerne vælges ofte ud fra andre kriterier end blot at vise børnene godt teater. Der kan vælges forestillinger med emner i relation til den øvrige undervisning eller specielt med relation til featureuger omkring et bestemt emne.

Ovennævnte betragtninger gælder selvfølgelig kun institutioner med et pædagogisk formål. Når det drejer sig om teater på arbejdspladser eller for eksempel plejehjem, vil der være tale om et tilbud til publikum, men det vil som regel dreje sig om forestillinger, der har et bestemt sigte netop mod denne målgruppe.

d. ANDRE FORESTILLINGER I ØVRIGT.

Der kan tænkes mellemformer mellem offentlige og opsøgende forestillinger for voksne. Det kan dreje sig om mindre

forestillinger, både hvad angår medvirkende og spilletid, arrangeret af organisationer, der ikke har som hovedopgave at arrangere teaterforestillinger, men for hvem det er et naturligt supplement til deres normale virksomhed. Nævnes kan oplysningsforbundene, idrætsorganisationer og medborgerhuse eller kulturelle foreninger, der ikke er teaterforeninger. Sådanne forestillinger, der typisk ikke opføres i en normal teatersal, og som ofte er et led i et samlet arrangement af anden art, må også betegnes som opsøgende forestillinger og kunne støttes som sådanne.

e. AFVIKLING AF FORESTILLINGER.

Uanset hvilke forestillinger, det drejer sig om, og hvor disse opføres, er det væsentligt, at forberedelserne fra brugers side er i orden, og det er overvejet, om der kan ske en efterbehandling.

Forberedelse vil dels sige det rent praktiske, at installationer og hjælpemidler er til stede i henhold til oplysninger i kontrakten, og at der er en person til stede på spillestedet, der kan bistå og vejlede teatergruppen. Men det kan også betyde, at de børn, der skal se forestillingen, er forhåndsorienteret om denne, eventuelt gennem af teatret tilsendt materiale.

Det er væsentligt, at teatrenes krav om maksimalt deltagerantal og alder for publikum overholdes. Kravene er opstillet af hensyn til opnåelse af den bedst mulige kontakt mellem spillere og publikum, og man bør ikke - af økonomiske eller andre årsager - lade sig forlede til at inddrage flere aldersgrupper eller flere personer som publikum end af teatret opgivet.

Teater er et betydningsfuldt element i elevernes skolegang - både i kraft af selve teateroplevelsen og som en mulighed for at bearbejde nogle problemer på en anderledes måde, end der normalt er mulighed for inden for skolens rammer. For at tilgodese dette er det nødvendigt, at (helst) klasselæreren overværer forestillingen sammen med børnene. Skemabytning bør overvejes, hvis klasselæreren ikke alle-

rede har klassen i den pågældende time. Selv om dette vol-der vanskeligheder i den daglige undervisning og medfører ekstra arbejde, har det vist sig, at det er indsatsen værd.

Om en bearbejdelse bør ske umiddelbart efter forestil-lingen og eventuelt sammen med skuespillerne, eller på et senere tidspunkt, når oplevelsen har "sat sig", eller når situationen i øvrigt lægger op til det, kommer an på den enkelte forestilling. De fleste forestillinger bør ikke kræve en bearbejdelse, men bør kunne stå alene. Noget andet er, at publikum kan få endnu mere ud af forestillingen, hvis den drøftes senere, eventuelt i klassens time, even-tuelt i forbindelse med et fag, der har tilknytning til det omhandlede emne, der behandles i stykket. Ganske enkelte stykker forudsætter en efterfølgende debat, og i disse til-fælde bør forestillingen sælges således, at man køber både forestillingen og den efterfølgende times debat med skue-spillerne. Forestillingen bør ikke spilles uden, og deba-ten bør betragtes som en del af forestillingen, som dermed blot har en længere spilletid.

En anden form for bearbejdelse er den, der sker på de enkelte teatre. Teatrene kan være meget interesserede i, hvordan en forestilling bliver modtaget på den enkelte sko-le, og om man opnår den respons, der er ønsket. Nogle fore-stillinger er ligefrem blevet til i samarbejde med en sko-leklasse, der undervejs har overværet prøver og har drøftet disse med skuespillere og instruktør. Men senere i forløbet kan der også være behov for at vide, hvordan forestillingen virker på de forskellige spillesteder, og man kan opfordre skolerne til, hvis en forestilling virkelig drøftes efter-følgende, da at orientere teatret om væsentlige ting i for-bindelse hermed.

f. GRATIS - IKKE GRATIS TEATER.

Intet teater er gratis. Spørgsmålet er, om der kan ydes støtte fra det offentlige, stat, amtskommune eller kommune eller fra andre i et sådant omfang, at det kan

gøres gratis for publikum at overvære en forestilling. Udover de økonomiske problemer i denne forbindelse kan der være forskellige politiske synspunkter herom.

Børneteaterudvalget har drøftet spørgsmålet om gratis teater eller ikke. Så længe teater i almindelighed ikke kan opføres gratis for publikum, erkender man, at der kan være behov for at opkræve en billetpris, selv om man finder, at forældrenes økonomiske mulighed ikke bør være afgørende for børnenes mulighed for at stifte bekendtskab med teater, hvad der ofte vil være tilfældet, hvis der er tale om en billetpris af en vis størrelse. Dette gælder væsentligst, når stationære teatre udbyder deres billetter i almindelig frit salg på grundlag af en offentlig annoncereing, eller når de større turnerende teatre spiller offentlige forestillinger.

Børneteaterklubber modtager som regel offentlige tilskud af en sådan størrelse, at der kun bliver tale om en mindre billetpris.

Som anført i det foregående fremgår det af biblioteksloven, at forestillinger på biblioteker skal være gratis.

Nogle teaterformer, som for eksempel gadeteater, må ifølge sagens natur være gratis.

Undervisningen i folkeskolen er også gratis, og teaterforestillinger kan med hjemmel i folkeskolelovens § 13 finde sted i undervisningstiden. Da teater kun undtagelsesvis vil være optaget på undervisningsplanen, og kommunen derfor ikke kan forpligtes til at sætte midler af hertil, kunne det teoretisk tænkes, at man ønskede en teaterforestilling gennemført på en skole, hvor børnene selv skulle betale, helt eller delvist.

Udvalget mener, at i hvert fald forestillinger, der spilles i skolers og institutioners normale undervisnings- og/eller åbningstid, indgår som en sådan integreret del af de pågældende institutioners virksomhed, at de bør være gratis for børnene. Dette gælder også forestillinger, der vises umiddelbart efter undervisningstidens ophør.

g. VALG AF FORESTILLINGER.

Uanset hvor forestillinger for børn opføres, er det væsentligt, at den, der træffer valget, har et så godt kendskab til forestillingerne som muligt, og at det foretages af en person, der er så nær på de pågældende børn som muligt. En forestilling kan vælges ud fra forskellige forudsætninger, og man bør gøre sig klart, hvilke forudsætninger der vælges ud fra. Er det rent underholdningsmæssige, undervisningsmæssige, socialpædagogiske eller teaterpædagogiske. I alle tilfælde kan de børn, der skal se forestillingen ikke vælge enkeltvis, men det bør overvejes at give børnene en mulighed for medbestemmelse via elevrådsrepræsentation.

Nogle steder har man på den enkelte skole dannet et lille teaterudvalg, der kan bestå af en lærerrepræsentant, et skolenævnmedlem, en forældreforeningsrepræsentant og en elevrådsrepræsentant. Disse personer bør skaffes mulighed for at se forestillinger på andre spillesteder, skoler, biblioteker eller festivaler. De enkelte teatergrupper vil kunne oplyse, hvor det nærmeste spillested vil være, og man vil som regel kunne få lejlighed til at overvære en forestilling, selv om denne opføres for en i øvrigt sluttet kreds. Man bør på den enkelte institution dække udgifter i forbindelse hermed.

Udvalget må i alle tilfælde fraråde, at valg af forestillinger foretages centralt. Dette gælder, uanset hvem der træffer valget. Udvalget er opmærksom på den fordel, der kan ligge i, at en bestemt gruppe knyttes til et område i en periode, navnlig når det gælder kommuner, der ikke har et egnsteater. Men også her bør der være tale om et tilbud til de enkelte brugere, som derudover også bør have andre muligheder. Udvalget kan anbefale, at der ikke fra de bevilligende myndigheder stilles særlige betingelser til eller gøres indskrænkninger i de enkelte skolers og institutioners valg af forestillinger.

h. LOKAL KOORDINERING.

Med henblik på at rationalisere, effektivisere og udnytte de samlede ressourcer bedst muligt kan det være en fordel, uanset hvor forestillingerne opføres, og hvem der foretager valget af dem, at man lokalt samarbejder omkring tilrettelæggelsen af sæsonplanerne.

Af den undersøgelse, udvalget har foretaget, jfr. afsnit 1.3. viser det sig, at koordinering kan ske i en teaterforening, i skoleforvaltningen eller på biblioteket eller gennem et af kulturudvalget direkte nedsat teaterudvalg. Nogle steder sker formidlingen ved en kombination af de nævnte muligheder. Andre steder arbejder man alene med en direkte kontakt mellem spillested og teater.

Det er gennemgående træk ved de over for udvalget beskrevne formidlingsmodeller, at den, der varetager koordineringen, sørger for, at alle spillesteder har fået materiale såsom børneteaterbrochure, børneteateravis og andet annonceringsmateriale tilsendt, således at man på de enkelte spillesteder kan foretage et foreløbigt valg. Det er forskelligt, om dette foretages af en enkelt person eller et på det enkelte spillested nedsat teaterudvalg. Herefter laves en endelig sæsonplan, hvor man forsøger at tilgodese området således, at der er en geografisk spredning i opførelserne.

Den endelige aftale mellem spillested og teater træffes som regel direkte mellem parterne, hvorimod der er forskel på, hvorvidt kontrakter underskrives af spillestederne eller af det koordinerende organ. Som regel, men ikke altid, foretages den samlede regnskabsaflæggelse over for kommunen af det koordinerende organ.

I nogle tilfælde suppleres denne procedure med et diskussionsmøde om året, hvor man drøfter repertoire, praktiske problemer m.m.

Det bør efter udvalgets opfattelse fortsat bero på lokale iniatiativer og beslutninger, hvorledes man i de enkelte kommuner vil organisere formidlingen af børneteater

og opsøgende teater. Den undersøgelse, som udvalget har foretaget blandt et begrænset antal kommuner sammenholdt med udvalgsmedlemmernes erfaring, viser, at man mange steder har et velfungerende formidlingssystem. Men hvis den lokale formidling volder problemer, eller hvis der ikke findes noget formidlende organ i kommunen, kan udvalget vejledende pege på følgende teaterudvalgsmodel;

De lærere, pædagoger og bibliotekarer, der står for teaterformidlingen på de enkelte institutioner, danner - eventuelt sammen med en repræsentant for teaterforeningen og andre brugere - et teaterudvalg i kommunen. Dette udvalg varetager koordineringen af ønskerne således, at teatrene har sammenhængende turneperioder inden for kommunen. Institutionerne inden for en kommune henvender sig således samlet til teatrene. Efter denne første kontakt foregår samarbejdet gennem det enkelte spillested og teatret dog ikke gennem teaterudvalget, men direkte således at eventuelle misforståelser vedrørende lokal størrelse, aldersgruppe, eventuelt mørklægning, strømstyrke m.m. kan undgås.

Hvis man ved en samlet planlægning kan knytte en teatergruppe til en lokalitet i kortere eller længere tid, vil der være mulighed for at opnå nogle af egnsteatrets fordele. Teatergruppen vil i højere grad kunne diskutere forestillingerne med publikum, forestillingerne kan spilles for forældrene om aftenen med efterfølgende debat om forestillingen eller om fordelene ved teatermediet i pædagogisk sammenhæng, og nogle forestillinger vil kunne opføres i forskellige versioner for forskellige aldersgrupper. Endelig spiller nogle teatergrupper inden for samme tidsperiode flere forskellige forestillinger med samme medvirkende, hvilket man også kan drage fordel af ved en periodisk tilknytning. I det hele vil der være mulighed for en bedre kontakt mellem teatergrupperne og publikum til gavn for begge parter.

INFORMATIONSVIRKSOMHED M.M.

Selv om der i de senere år er kommet mere og mere interesse omkring børneteater, er det stadig nødvendigt, at der gøres et arbejde for yderligere at udbrede kendskabet til og interessen for denne form for teater samt gøre opmærksom på de støttemuligheder, der er, ligesom det er nødvendigt, at man stadig er opmærksom på muligheden for at inddrage nye publikumsgrupper og nye spillesteder.

Bibliotekerne har som en af sine vigtigste og mest traditionelle opgaver at fungere som informationscentral. Med henblik på børneteater vil det sige, at den årlige oversigt over børneteatrene tilbud samt børneteateravisen findes på ethvert børnebibliotek, ligesom tryksager af forskellig art fra de enkelte teatre findes her.

Udvalget finder, at man bør drage nytte af det forhold, at der i alle kommuner findes et børnebibliotek. Man bør opfordre bibliotekerne til, ikke alene at udlevere materiale omkring børneteater til folk, der spørger efter dette, men til aktivt at gå ind i at arbejde med at udbrede kendskabet til børneteater, for eksempel i samarbejde med de institutioner, foreninger og lignende i lokalsamfundet, som biblioteket i forvejen har kontakt med.

Men derudover bør det formidlingsorgan, som allerede fungerer mange steder, og som tænkes oprettet endnu flere steder, helt naturligt arbejde på at forbedre forholdene. Det gælder i første omgang spørgsmålet om bevillingernes tilstedeværelse i tilstrækkeligt omfang til aktiviteter på skoler, biblioteker og institutioner, men også arbejdet med at komme i forbindelse med nye publikumsgrupper.

I den forbindelse kan man henlede opmærksomheden på de børn, der passes under en kommunal dagplejeordning. Børn med hjemmegående forældre vil ofte have mulighed for at se teater på biblioteket. Børn på daginstitutioner ser teater der. Man kunne være opmærksom på dagplejehjemmene og udsende invitation hertil, når man havde teater på daginstitutionerne, og man kunne fra kommunen gøre særligt

opmærksom på tilbud på bibliotekerne, eventuel med hjælp med en kørselsordning.

Derudover gør udvalget opmærksom på, at man under særfor sorgen indtil nu ikke i særlig høj grad har udnyttet teater som et led i den almindelige pædagogiske virksomhed, måske på grund af manglende bevillinger.

Som det vil fremgå af den i afsnit 1.3. omtalte spørgeskemaundersøgelse, var der blandt forsorgsinstitutionerne i sæsonen 1977-78 kun 19 aftagere af opsøgende børneteater og 3 aftagere af opsøgende forestillinger i øvrigt.

I endnu højere grad end på skoler og daginstitutioner kan man under særfor sorgen drage nytte af teatermediet, som under en anden form end den sædvanlige talte og skrevne kan bidrage til en gunstig social udvikling. Man opfordrer derfor til, i forbindelse med at amtskommunerne og kommunerne pr. 1. januar 1980 overtager særfor sorgen, at man vil følge dette op med afsætning af bevillinger til teaterformål, der vil kunne refunderes med 50 % over teaterlovens § 16 d.

Der vil mange steder ligge et uopdyrket område for så vidt angår opsøgende teater for voksne. Mange teatre laver produktioner med en særlig målgruppe for øje eller i øvrigt forestillinger, der på grund af længde og form er egnede til at indgå i en større sammenhæng. Danmarks Teaterforeningers medlemmer, der årligt modtager repertoirebrochuren Turneteater, bør sørge for, at tilbuddet om de forestillinger, der specielt retter sig til arbejdspladser eller lignende, også når ud til disse målgrupper.

Man opfordrer de lokale formidlingsorganer, der i denne sammenhæng bliver initiativgrupper, til i samarbejde med andre lokale organisationer på det kulturelle område eller inden for arbejdsmarkedet at finde nye veje for at udnytte det teater, der er under udvikling sideløbende med det traditionelle.

5. Andre støttemuligheder end teaterloven.

I henhold til bibliotekslovens § 5 får kommunerne, der driver folkebiblioteker, 20 % statsrefusion af bibliotekernes driftsudgifter. Dette gælder også udgifter til "andre kulturelle aktiviteter", hvortil teater henregnes.

Under den gældende teaterlov, der giver 25 % statsrefusion for udgifter til børneteater og opsøgende teater, har differencen mellem refusionssatserne været så lille, at mange biblioteker ikke har udarbejdet en særlig opgørelse over udgifter til teater, men har konteret udgifterne som udgifter til kulturelle aktiviteter.

Med den fremtidige ordning, hvorefter refusionsprocenten er 50, må det forventes, at de fleste biblioteker vil udarbejde en særlig opgørelse. Der kan ikke opnås refusion i henhold til begge lovgivninger samtidig.

I henhold til fritidslovens § 71 ydes statstilskud med 1/3 af udgifterne til "andre kulturelle arrangementer" i tilslutning til godkendt ungdomsskolevirksomhed, fritidsvirksomhed for børn og unge og fritidsundervisning for voksne, når arrangementet er godkendt af fritidsnævnet, og kommunen betaler 1/3 af udgifterne for så vidt angår arrangementer for voksne og 2/3 af udgifterne til børn. Til kulturelle arrangementer henregnes børneteater og opsøgende teater.

Under den nugældende teaterlov har det for teaterarrangører kunnet betale sig at søge støtte under fritidsloven, idet denne hjælper 33 1/3 % statstilskud ved teater for børn (kommunen betaler 66 2/3 %). For voksne ydes også 33 1/3 % statstilskud, mens kommunen betaler 33 1/3 % og den voksne selv den resterende del. Bestemmelsen har ikke været meget brugt, idet kendskab til den har været for ringe, og man i øvrigt i hvert enkelt tilfælde skulle have fritidsnævnets samtykke.

Under den fremtidige ordning vil det ikke kunne betale sig for arrangører eller kommune at anvende fritidslovgivningen, idet statsrefusionen nu både for voksne og børn udgør 50 % af kommunens udgifter eller halvdelen af det samlede

tilskud. Der stilles ikke under teaterlovens bestemmelser krav om en større eller mindre egenbetaling, men det kan frit bestemmes lokalt, om man vil (blive nødt til) at opkræve en egenbetaling.

I henhold til bistandsloven deles de egentlige driftsudgifter for daginstitutioner mellem stat og kommune efter en vis egenbetaling (mellem 35 % og 20 % alt efter institutionens art). Eventuelle udgifter til teater på det normale driftsbudget kan herefter ikke anmeldes til refusion over teaterloven. Men der er fastsat loft for statsrefusionen, således at udgifter, der afholdes herudover, alene betales af kommunerne med den dertil svarende egenbetaling.

Det er oplyst over for udvalget, at der ikke inden for det nugældende loft økonomisk er mulighed for aktiviteter som teaterforestillinger, og man opfordrer kommunerne til at sætte særlige bevillinger af til teater på daginstitutionerne, der vil kunne refunderes med 50 % i henhold til teaterlovens bestemmelser,

Udgifter til døgninstitutioner og andre amtskommunale institutioner, herunder institutioner under særfor sorgen, er indregnet i bloktilskudsordningen, og denne berører ikke retten til at modtage statsrefusion i henhold til teaterloven. Udgifter, der afholdes til teaterforestillinger på institutioner, hvortil der ydes bloktilskud, kan anmeldes fuldt ud til statsrefusion i henhold til teaterlovens § 16 d.

Kommunale udgifter til plejehjem og dagcentre refunderes i henhold til bistandsloven med 50 % fra staten.

Det kan ikke på forhånd anses for udelukket, at der vil kunne medtages udgifter til opsøgende teater på disse institutioner, men det må anbefales at søge eventuelle teaterudgifter refunderet i henhold til teaterlovens § 16 d og undlade at medtage disse på institutionens regnskab, der danner grundlag for refusion i henhold til bistandsloven.

Udvalget opfordrer til, at man på institutionerne og i kommunerne er opmærksomme på, at teaterforestillinger fra opsøgende grupper kan være specielt rettet mod målgrupper, der benytter disse institutioner.

København i december 1979

Jørgen Harder Rasmussen
formand

Vigga Bro

Anni Guldborg Madsen

Christian Clausen

Kim Nørrevig

Henning Fisker

Biba Schwoon

Niels Arthur Hansen

Arne Skovhus

Preben Lassen

Hans Sylvest

/

Svend Grindsted, Jørgen Melskens, Bente Vejlesby

Redegørelse for udvalgets nedsættelse, opgave, sammensætning og arbejde.

Ved brev af 23. maj 1978 nedsatte kulturministeren et udvalg om børneteater og opsøgende teater.

Udvalget fik følgende arbejdsopgave:

"Udvalget skal fremkomme med en redegørelse for de eksisterende forhold for børneteatrene og de opsøgende teatre med hensyn til produktion og afsætning af forestillinger.

På dette grundlag skal udvalget fremsætte forslag om en ordning, der økonomisk, geografisk og på anden måde kan bidrage til at sikre udbud og afsætning af forestillinger, der inden for et samlet alsidigt repertoire kan dække behovet for disse teaterformer.

Det påhviler udvalget at indhente synspunkter fra interesserede kredse, der ikke er repræsenteret i udvalget.

Udvalget anmodes om så vidt muligt at fremskynde sit arbejde, således at udvalgets forslag i givet fald kan danne grundlag for fremsættelse af lovforslag i folketingssamlingen 1978-79".

Udvalget fik følgende sammensætning:

Kontorchef Jørgen Harder Rasmussen, formand.

Vicekontorchef, senere direktør Poul Bjørnholt, Amtsrådsforeningen i Danmark, afløst den 18. april 1979 af kontorchef Niels Arthur Hansen.

Skuespiller Vigga Bro, Eallesforbundet for teater, film og tv.

Skuespiller Christian Clausen, Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater m.v.

Forstander Henning Fisker, Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater m.v.

Amtsrådsmedlem Preben Lassen, Teaterudvalget for Storkøbenhavn.

Børnebibliotekar Anni Guldborg Madsen, udpeget af arbejdsgruppen for børn og kultur.

Borgmester Kaj K. Nielsen, Kommunernes Landsforening. I enkelte møder deltog kontorchef J. Birch Jensen enten sammen med eller i stedet for Kaj K. Nielsen, der i januar 1979 udtrådte af udvalget og blev afløst af fuldmægtig Hans Sylvest.

Skuespiller Kim Nørrevig, Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater m.v.

Forstander, senere rektor Arne Skovhus, teaterrådet.

Forfatter Charlotte Strandgaard, Danske Dramatikeres Forbund, suppleant: Biba Schwoon.

Sekretariat:

Ekspeditionssekretær i kulturministeriet Svend Grindsted, leder af udvalgets sekretariat, bistået af forretningsfører Jørgen Melskens, Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater m.v, og fra maj 1979 tillige af fuldmægtig i kulturministeriet Bente Vejlesby.

Udvalget har ialt afholdt 16 møder.

I udvalgets møder i oktober, november og december 1978 deltog teaterrådets økonomiske rådgiver, statsautoriseret revisor Finn Nielsen.

Udvalget har haft en samtale med kontorchef P.A. Tvede, Københavns magistrats 1. afdeling.

På udvalgets møde den 9. maj 1979 nedsatte man et underudvalg om formidling af forestillinger af børneteater og opsøgende teater.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Christian Clausen,
Henning Fisker,
Svend Grindsted, formand,
Kim Nørrevig,
Anni Guldborg Madsen,
Jørgen Melskens og
Bente Vejlesby.

Underudvalget afholdt 3 møder og afgav den 31. maj 1979 indstilling til hovedudvalget om formidling af børneteater og opsøgende teater.

I samarbejde med Danmarks Statistik gennemførte udvalget en spørgeskemaundersøgelse om børneteater og opsøgende teater. Der henvises herom til afsnit I.

Udvalget har endvidere indhentet oplysninger fra en række kommuner om, hvorledes afsætningen af børneteaterforestillinger er organiseret inden for kommunerne. Det drejer sig om følgende kommuner:

Billund, Rosenholm, Herlev, Søllerød, Solrød, Sydals, Dragsholm og Esbjerg.

Kommunernes svar blev suppleret med oplysninger om formidlingen i Brønderslev og Vallensbæk og om teaterforeningernes formidlingsordning i Skagen, Glostrup og Ballerup.

I udvalgets kommissorium var det pålagt udvalget at indhente synspunkter fra interesserede kredse, der ikke var repræsenteret i udvalget.

Udvalget vedtog derfor at rette henvendelse til en række organisationer for at indhente oplysninger om, hvorledes organisationen betragtede de nuværende forhold for børneteatre og opsøgende teatre, og navnlig hvilke foranstaltninger der efter organisationens opfattelse skulle til for at sikre udbud og afsætning af børneteater og opsøgende teaterforestillinger inden for et samlet repertoire.

Udvalget rettede henvendelse til følgende:

Danmarks Lærerforening, Børne- og ungdomspædagogernes Landsorganisation, Børnehave- og fritidspædagogernes Lærerforening, Pædagogisk Kartel, Pædagogisk landsforening for faget orientering (PLO), Pædagogmedhjælpernes **Forbund**; Børnebibliotekarernes Faggruppe, Lærlingenes og elevernes Landsforening (LLO), A.O.F., L.O.F., F.O.F. og F.O., Landsorganisationen i Danmark (L.O.), Specialarbejderforbundet i Danmark, Danmarks pædagogiske Institut, Danmarks Børneteaterforbund, Dansk Amatør Teater Samvirke, Højskoleforeningen og Foreningen af frie skoler.

En række af disse foreninger og institutioner afgav erklæringer, som indgik i udvalgets fortsatte arbejde. Den 13. oktober 1978 havde formanden og de to sekretærer samtaler med forskellige organisationsrepræsentanter. I samtalen deltog forstander Henrik Sommer, udpeget af Efterskolernes Sekretariat og Dansk Amatør Teater Samvirke, aftenskoleleder Anni Pedersen, AOF, teaterarbejder John Christoffersen, Skifteholdet, som repræsentant for L.L.O. og Arne Hansen, Pædagogisk Kartel, herunder Børnehave- og fritidspædagogernes lærerforening.

Den 24. oktober 1978 havde formanden og de to sekretærer en samtale med formanden for Dansk Børneteaterforbund Inga Juul.

På et møde den 16. august 1979 forhandlede udvalget med biblioteksinspektør Aase Bredsdorff, bibliotekstilsynet.

En række af udvalgets medlemmer og de tre sekretærer deltog i dagene 14. og 15. oktober 1978 i en egnsteaterkonference i Middelfart. Konferencen var arrangeret af Odense kommune, Fyns amtskommune og Samarbejdsudvalget for børneteater og opsøgende teater.

Udvalgets arbejde blev oprindeligt tilrettelagt med henblik på afgivelse af en betænkning, der skulle danne grundlag for, at man senere i kulturministeriet udarbejdede et lovforslag med bemærkninger. Imidlertid anmodede kulturministeren den 10. november 1978 formanden for udvalget om, at lovforslaget måtte blive udarbejdet så hurtigt som muligt, og på udvalgets møde den 15. november 1978 enedes man herefter om at koncentrere sit arbejde om at udarbejde et lovforslag med bemærkninger i stedet for at skrive en betænkning. Jævnside med arbejdet i udvalget måtte ministeriet dog forhandle med Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, finansministeriet, indenrigsministeriet og justitsministeriet. Der henvises til afsnit II om, hvilke forudsætninger teaterarbejderne i udvalget havde for at tiltræde lovforslaget.

Udvalgets arbejde blev genoptaget den 9. maj 1979 med henblik på problemet omkring formidling af forestillinger af børneteater og opsøgende teater.

Lov nr. 211 af 23. maj 1979

Lov om ændring af lov om teatervirksomhed

(Børneteater og opsøgende teater)

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1

I lov om teatervirksomhed, jfr. lovbe-
kendtgørelse nr. 514 af 21. oktober 1976, fo-
retages følgende ændringer:

1. § 16 om børneteater og opsøgende teater
ophæves og erstattes af følgende bestemmel-
ser:

»§ 16. Staten refunderer 50 pct. af kom-
munernes og amtskommunernes udgifter ved
driften af egnsteatre, der udøver virksomhed
som børneteater og opsøgende teater.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggen-
der fastsætter efter forhandling med Kom-
munernes Landsforening, Amtsrådsforenin-
gen i Danmark og Københavns og Frederiks-
berg kommuner nærmere regler for refusi-
onsordningen, herunder en største budget-
norm for de i stk. 1 nævnte teatre.

Stk. 3. Statsrefusionen ydes kun for udgif-
ter til teatre, hvis godkendte budgetter, jfr. §
16 b, stk. 1, ikke overskrider den i stk. 2
nævnte største budgetnorm.«

2. Efter § 16 indsættes:

»§ 16 a. Staten refunderer 50 pct. af de
udgifter, som amtskommuner afholdet gen-
nem den i stk. 3 nævnte selvejende instituti-
on til støtte af rejsende teatre, der udøver
virksomhed som børneteater og opsøgende
teater.

Stk. 2. Statsrefusionen ydes kun for udgif-
ter til teatre, hvis godkendte budgetter, jfr. §
16 b, stk. 2, ikke overskrider den i stk. 6
nævnte største budgetnorm.

Stk. 3. Til administration af støtteordnin-
gen oprettes en selvejende institution, hvis
vedtægter skal være godkendt af Amtsråds-
foreningen i Danmark og ministeren for kul-
turelle anliggender.

Stk. 4. Institutionens styrelse består af
højest 24 medlemmer, hvoraf over halvdelen
repræsenterer amtskommunerne.

Stk. 5. Styrelsen træffer efter indhentet
udtalelse fra teaterrådet beslutning om an-
vendelse af den til rådighed værende bevil-
ling.

Stk. 6. Ministeren for kulturelle anliggen-
der fastsætter efter forhandling med Amts-
rådsforeningen i Danmark nærmere cegler
om støtte- og refusionsordningen og admini-
stration af denne. Der fastsættes herunder en
største budgetnorm for de i stk. 1 nævnte
teatre.

§ 16 b. Kommuners og amtskommuners
udgifter, der berettiger til refusion i henhold
til § 16, beregnes på grundlag af budgetter,
der er godkendt af vedkommende kommu-
nalbestyrelser eller amtsråd. Refusion udbe-
tales forskudsvis i løbet af teatersæsonen.

Stk. 2. Amtskommuners udgifter, der be-
rettiger til refusion i henhold til § 16 a, be-
regnes på grundlag af et samlet budget for
støtteordningen, som er godkendt af styrel-
sen. Refusionen udbetales forskudsvis i løbet
af teatersæsonen.

Stk. 3. Endelig beregning af refusionen i
henhold til § 16 og § 16 a finder sted på
grundlag af regnskaber for teatervirksomhe-
derne, der er godkendt af de i stk. 1 og 2
nævnte budgetgodkendende myndigheder.

§ 16 c. Der kan ydes statsstøtte til produktion af børneteater og opsøgende teater samt til teaterpædagogisk virksomhed.

§ 16 d. Staten refunderer 50 pct. af kommunernes og amtskommunernes udgifter ved køb af forestillinger af børneteater og opsøgende teater.

§ 16 e. Ministeren for kulturelle anliggender nedsætter et udvalg for børneteater og opsøgende teater m.v. Udvalget består af 3 medlemmer, der udpeges efter indstilling af Børneteatersammenslutningen, Foreningen af

små Teatre og Danmarks Teaterforeninger, hvis medlem repræsenterer forbrugerne.

Stk. 2. Vedtægter for udvalget godkendes af ministeren for kulturelle anliggender.

Stk. 3. Der ydes tilskud til udvalgets virksomhed.«

3. I § 32 affattes 3. punktum således:

»Rådet eller enkelte af medlemmerne kan, når særlige forhold taler derfor, genbeskikkes for en ny periode på indtil 3 år.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1980.

Givet på Christiansborg slot, den 23. maj 1979

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R

/ NIELS MATTHIASSEN